

NVE
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

DERES REF./DATO.:	VÅR REF.	SAKSNR.:	ARKIVNR.:	STED/DATO:
	bjgu02	16/00177-34		15.10.2025

**TILLATELSE FOR SAULAND KRAFTVERK DATERT 12.02.2016
HJARTDAL OG NOTODDEN KOMMUNER I TELEMARK FYLKE
PLANENDRINGSSØKNAD FOR MINSTE DRIFTSVASSFØRING FOR
SAULAND I OG DAM SØNDERLANDSVATN**

Bakgrunn

Vi viser til e-post fra NVE datert 23.08.2024 og 02.10.2025 og søker som avtalt om planendring for to forhold som avviker fra OEDs foredrag for kongen i statsråd oversendt 03.03.2016. Denne søknaden supplerer og erstatter opprinnelig søknad innsendt 27.08.2024.

Planendringssøknaden gjelder redusert minste driftsvassføring for Sauland I og løsninger for toveis fiskevandring forbi inntaket for Sauland II i Skogsåa.

Redusert minste driftsvassføring for å kunne drive Sauland I med myke overganger

Manøvreringsreglementets pkt. 2, 4. ledd, vedtatt 12.02.2016, slår fast at «*Alle vannføringsendringer skal skje gradvis. Sauland 1 tillates effektkjørt...*».

I foredraget for kongen i statsråd er det skissert en minste driftsvassføring på 11,2 m³/s. Detaljplanlegging av Sauland kraftverk viser at det er utforende å drive kraftverket med myke overganger med en turbin med en så høy minste driftsvassføring. Av miljøhensyn ønsker Sauland kraftverk derfor å etablere to turbiner istedenfor en for å kunne ivareta kravet til å drifte Sauland I slik at vannføringsendringer skjer gradvis ved lave vassføringer. Minste driftsvassføring kan da reduseres fra 11,2 m³/s til ca. 3,7 m³/s, se vedlagt notat «Sauland kraftverk – «*Endring fra en til to aggregater i Sauland I*», datert 05.06.2024.

Det må presiseres at endringen er gjort for sikre jevnere vassføringsendringer nedstrøms avløpet i Heddøla. Ved et aggregat med minste driftsvassføring på 11,2 m³/s vil overgangen ned til minstevassføringsnivå kunne gå raskere enn ønskelig. Installasjon av to aggregater vil bedre denne situasjonen vesentlig ettersom det minste av disse aggregatene kan kjøres på lavere vassføring, og gi bedre mulighet for å sikre gradvis vassføringsendring i elva. To aggregater har en høyere investeringskostnad enn ett, men gir noe bedre virkningsgrad og dermed noe høyere produksjon. Sauland kraftverk mener derfor at en løsning med to

aggregater er en langt bedre løsning for miljøet, samtidig som de negative konsekvensene for prosjektets lønnsomhet er begrenset.

Det må presiseres at endringene ikke vil påvirke vassføringen mellom inntaket i Hjartsjå og planlagt avløp nedstrøms Omnesfossen. Det vil heller ikke påvirke antall dager med overløp fra terskelen ved Hjartsjå da samla slukeevne for Sauland I vil bli den samme. Hensikten med endringen er å sikre jevnere vassføringsendringer i Heddøla. For vasstanden i Hjartsjå vil konsekvensen bli minimal og begrenset til periodevis noe jevnere vassføringsvariasjoner som følge av jevnere drift ved Sauland I.

Løsninger for toveis fiskevandring forbi dam Sønderlandsvatn

I OEDs foredrag for kongen i statsråd er det satt krav til at det skal etableres løsninger for oppvandring av ål forbi inntaksdammene ved Hjartsjå og Sønderlandsvatn. Dam Hjartsjå planlegges for toveis vandringsløsning for ål og annen fisk. Skagerak Kraft er som regulant i vassdraget ikke kjent med at det er ål så langt opp i vassdraget som Sønderlandsvatn. I vedlagt notat «*Opp- og nedvandringsløsning for ål ved dam Sønderlandsvatn – endring fra konsesjon til detaljplan*», datert 04.07.2024, er det redegjort nærmere for arbeidet med å kartlegge om det er ål i området og om hvorfor Sauland kraftverk AS ikke mener det er behov for løsninger for toveis vandring forbi inntaksdammen ved Sønderlandsvatn i Skogsåa. Vedlagt ligger også «*Kartlegging av status for ål i Sønderlandsvatn*», Norconsultnotat datert 29.09.2015 og «*Analyser av miljø-DNA for påvising av ål*», NINA prosjektnotat 521, datert 08.11.2023.

Vedlagt utkast til arealdisponeringsplan, datert 26.06.2024, viser planlagt løsning for dam og inntak. Løsning med toveis vandringsløsning for ål er ikke prosjektert og inntegnet. Gjennom etablering av ålevandringsløsninger ved Dalsfos i Kragerøvassdraget har Skagerak god kjennskap til omfanget av slike anlegg. Inntaksristen vil bli dobbelt så stor som prosjekterte løsninger, dermed må inntakskonstruksjonen og dammen bygges på en måte som gjør det vanskeligere med god landskapstilpasning. I foredraget for kongen i statsråd drøftes de ulike postene i vilkårene. I kommentarene til post 5, Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v., presiserer departementet at inntakene, og da spesielt inntaket ved Sønderlandsvatn, skal bygges slik at det er minst mulig skjemmende i landskapet.

En løsning med toveis ålevandring vil gi betydelig høyere utbyggingskostnader enn den prosjekterte, forsiktig anslått til 10 MNOK eksklusiv oppvandringsløsning, samtidig som inngrepet i terreng og landskap blir større.

Oppsummering

Utbygger har ikke klart å påvise at det er ål i Sønderlandsvatn samtidig som potensielle leveområder oppstrøms er begrenset. Løsningene for toveis fiskevandring for ål er svært kostbare og gir større inngrep i terreng og landskap, samtidig som nytteverdien ved tiltaket er svært uklart.

Sauland kraftverk AS søker med dette om tillatelse for:

- Å endre fra ett til to aggregater i Sauland I. Dette vil gi mulighet til å redusere minste driftsvassføring fra 11,2 m³/s til ca. 3,7 m³/s. Hensikten er å kunne oppfylle vilkåret om at vannføringsendringer skal skje gradvis ved drift av Sauland I.
- At det ikke etableres løsninger for opp- og nedvandring av ål forbi inntaksdammen ved Sønderlandsvatn.

Med vennlig hilsen
Sauland kraftverk AS

Bjarte Guddal
daglig leder

Erik Strøm Juliussen
prosjektleder Skagerak Kraft AS

Vedlegg:

- «Sauland kraftverk – Endring fra en til to aggregater i Sauland I», notat datert 05.06.2024.
- «Opp- og nedvandringsløsning for ål ved dam Sønderlandsvatn – endring fra konsesjon til detaljplan», notat datert 04.07.2024
- «Kartlegging av status for ål i Sønderlandsvatn», Norconsultnotat datert 29.09.2015.
- «Analyser av miljø-DNA for påvising av ål», NINA prosjektnotat 521, datert 08.11.2023.
- Inntak Sønderlandsvatn:
 - Arealdisponeringsplan Sønderlandsvatn, datert 26.06.2024
 - Arrangementstegning, Dam og inntak Sønderlandsvatn, datert 15.09.2015
 - Arrangementstegning, Inntak Sønderlandsvatn, datert 15.09.2015
 - Arrangementstegning, Dam Sønderlandsvatn, datert 15.09.2015